MAATALOUS

Ennen tuotannon kasvattamista tilojen pitää maksaa tehdyt investoinnit. **MUNAKUNNAN TOIMITUSJOHTAJA JAN LÄHDE**

VUOSI 2012

Takana ensimmäinen vuosi ilman munien häkkituotantoa

Perinteisiä häkkejä on vielä kymmenessä EU-maassa.

Kananmunien tuottaminen perinteisissä varustelemattomissa häkeissä loppui EU:ssa virallisesti tasan vuosi sitten.

Suomessa munasektori pystyi pitämään häkkikanalat kieltäneen direktiivin asettamasta takarajasta kiinni. Kanaloiden määrä tosin väheni, ja jatkavilla tiloilla on investoinneista suuret velat maksettavanaan.

Myös tuotantokustannukset ovat vuoden mittaan nousseet ja nousevat yhä, muistuttaa Suomen siipikarjaliiton toiminnanjohtaja **Lea Lastikka**.

”Nostan hattua kananmunantuottajille. He uskalsivat ottaa suuret velat ja investoida uusiin laitteisiin, vaikka alan kannattavuus ei ole ollut kovin hyvä. Onneksi he uskovat tulevaisuuteen.”

Sen sijaan jopa 14 EU:n jäsenmaassa häkkituotantoa jatkettiin direktiivin vastaisesti vielä vuodenvaihteen jälkeenkin.

Lokakuun lopussa MTK:n Brysselin toimiston kotieläinasiamies **Marjukka Manninen** kertoi EU:n komission arvioineen, että jopa 10 prosenttia EU:n jäsenmaiden kananmunantuotannosta ei edelleenkään täyttänyt häkkidirektiivin vaatimuksia (MT 31.10.).

Laitonta tuotantoa harjoitettiin tuolloin vielä viidessä jäsenmaassa.

Joulun alla tilanne oli Mannisen arvion mukaan ainakin saman suuntainen.

EU:n tuomioistuin uhkaa viittä maata

Komissio ilmoitti vuodenvaihteen jälkeen, että se käynnistää toimet direktiivirikkureita vastaan. Yksi siirtymäajan ylittäneistä maista onnistui lopettamaan laittoman tuotannon ennen kuin komissio keväällä käynnisti rikkomusmenettelyn 13 jäsenmaata vastaan, Manninen kertoo.

Käytännössä rikkomusmenettely tarkoittaa sitä, että maa joutuu vastaamaan komission asiaa koskevaan kirjeeseen.

Tämän jälkeen vielä kahdeksan maata on ehtinyt ajaa laittoman tuotannon alas. Jäljellä olevilla viidellä maalla voi Mannisen mukaan olla edessään EU:n tuomioistuin.

”Nähtäväksi se kuitenkin vielä jää, sillä aiemmissa rikkomusmenettelytapauksissa vain viisi prosenttia tapauksista on edennyt tuomioistuimeen asti”, Manninen arvioi MT:n haastattelussa 31.10.

Uhka vaanii EU:n ulkopuolella

Häkkidirektiivi aiheutti kuluneen vuoden aikana myös muunlaisia harmeja.

Munakunnan toimitusjohtaja **Jan Lähde** kertoi MT:lle elokuussa (24.8.), että hollantilaiset ovat ryhtyneet selvittämään häkkidirektiivin kustannusvaikutuksia.

Alustavien tulosten mukaan investoinnit ja muut vaatimukset nostivat tuotantokustannuksia 15–20 prosenttia.

Kustannusten nousun pelätään Lähteen mukaan siirtävän munien tuotannon vähitellen EU-maista unionin ulkopuolelle sellaisiin maihin, joissa kustannustaso on edullisempi ja vaatimukset väljemmät.

Esimerkiksi Ukraina havittelee nyt itselleen siivua Euroopan munamarkkinoista, Lastikka kertoo. Siellä kanat vanhoissa häkeissä ja kustannustaso selvästi EU:ta huokeampi.

Eurooppalaisia pakkaamoita, välittäjiä ja kananmunajalosteita valmistavan teollisuuden etujärjestö EUWEP ilmaisi elokuussa EU:n kauppakomissaarille huolestumisensa. Järjestö vaati selvitystä siitä, miten komissio suhtautuu tuontipolitiikassaan eläinten hyvinvointiin.

Myös maailmankaupan vapauttamisneuvottelut saattavat osaltaan uhata EU-maiden kananmunantuotantoa. EU:n asettamat tiukemmat hyvinvointimääräykset voidaan WTO:ssa tulkita kaupan rajoittamispyrkimyksiksi. **JUHANI REKU**

MIRJA KOIVISTO

Virikehäkkeihin siirtyminen onnistui Suomessa EU-direktiivin mukaisesti. Peräti 14 EU-maata jatkoi häkkituotantoa direktiivin vastaisesti.

TÄSTÄ ON KYSE

Siirtymäaika loppui

Munien tuotannon perinteisissä häkeissä kieltäneellä direktiivillä oli pitkä siirtymäaika. Se alkoi vuonna 1998, kun direktiivi astui voimaan, ja se loppui viime vuodenvaihteessa.

Direktiivi kielsi perinteisissä varustelemattomissa häkeissä tuotettujen kuorimunien tuottamisen ja myymisen koko EU:n alueella.

Suomessa kaikki tuotantoa jatkavat tilat lopettivat tuotannon perinteisissä häkeissä ennen siirtymäajan päättymistä, ja kaikki vuodenvaihteen jälkeen tuotetut munat ovat peräisin lattia-, kerroslattia- tai luomukanaloista.

Kanaloiden keskikoko on muutoksen myötä kasvanut 5 000:sta 10 000:een kanaan. Tilojen määrä on pudonnut vuoden 2000 1 100:sta 350:een.

Kaikilla tiloilla pitäisi tautisuojauksen vuoksi olla vieralijoita varten tilan saappaita ja pesumahdollisuus.

Eläinlääkärit: Nautatilojen tautisuojaus ontuu

Nautatilat ovat varautuneet liian kevyesti tarttuvien eläintautien torjuntaan.

Eläintautien torjuntayhdistys ETT:n eläinlääkäreille tekemän kyselyn mukaan nautatilojen tautisuojaus on yleisimmin kohtalainen ja vain harvoilla tiloilla hyvä.

Joidenkin vastaajien mielestä nautatilat ovat suojautuneet taudeilta pääasiassa heikosti.

ETT kysyi tilojen suojautumisesta eläinlääkäripäiville osallistuneilta eläinlääkäreiltä Tarttuvat taudit -teemavuoden päätteeksi. Tulokset olivat varsin yhteneviä Eviran viime vuonna tekemän selvityksen kanssa.

Sikatiloilla tautisuojausta pidettiin enimmäkseen hyvänä, mutta jonkin verran myös kohtalaisena.

Eläinlääkärien mukaan edelleen on myös sikatiloja, joilla ei ole lainkaan tautisulkua tai tilan omia vaatteita tarjolla vierailijoille.

Nautatiloilla tautisulkuja on vielä vähemmän, tai niitä ei käytetä. Lisäksi ongelmina mainittiin pesumahdollisuuden puuttuminen sekä likaisten ja puhtaiden reittien risteäminen.

Myös tuotantotilojen puhtaanapidossa ja kertatäytön toteuttamisessa olisi vielä parannettavaa.

Siipikarjatilat saivat tautisuojauksesta kehuja. Vastanneiden eläinlääkärien mielestä lähes kaikilla siipikarjatiloilla tautisuojaus on hyvä.

ETU-nautakarjan terveystodistuksen käyttö pitoeläinkaupassa oli eläinlääkärien mukaan varsin satunnaista. **TERHI TORIKKA**

» Sikatilojen tautisuojausta pidettiin enimmäkseen hyvänä.

Kulutus kasvoi, hyllyt tyhjenivät

Kananmunasta tuli osittain odotetusti jopa ajoittaista pulaa viime keväänä. Häkkituotannon kieltänyt direktiivi vähensi tuotantoa samalla kun ihmiset lisäsivät kulutusta jo kuudetta vuotta peräkkäin.

Vaikka pakkaamot pyrkivät varautumaan munavajeeseen jo ennalta, kauppojen hyllyt pääsivät ajoittain tyhjenemään.

”Kauppoihin ei tullut ulkomaisia munia, vaikka useita eri hankintalähteitä tutkittiinkin. Suomen tiukka salmonellavalvonta ei mahdollista tuontia kuin Ruotsista ja Tanskasta”, muistuttaa Suomen siipikarjaliiton toiminnanjohtaja **Lea Lastikka**.

Kananmunien kulutus lisääntyi tammi–lokakuun aikana kuusi prosenttia edellisvuodesta. Keskimäärin suomalainen syö munia jo yli 10 kiloa vuodessa, Lastikka kertoo.

Kauppojen hyllyt pääsivät tyhjentymään keväällä kananmunista.

Niukkuus näkyi markkinoilla. Kuluttajahinnat nousivat alkuvuonna lähes neljänneksen verrattuna viime vuoteen.

Lisääntyneestä kulutuksesta huolimatta tuotannon oli vaikea vastata kasvuun. ”Rajat ovat tuotantopuolella toistaiseksi vastassa”, totesi Munakunnan toimitusjohtaja **Jan Lähde** MT:n haastattelussa 24.8.

Suomen koko tuotantokapasiteetti on ollut käytössä alkusyksystä lähtien, kun viimeisetkin direktiivin mukaisiksi uusitut kanalat aloittivat tuotantonsa. Sen ansiosta tuotannon ennustetaan olevan ensi vuonna noin neljä prosenttia suurempi verrattuna tähän vuoteen.

”Ennen kuin tuotantokapasiteettia taas aletaan kasvattaa, tilojen pitää pystyä maksamaan tehdyt investoinnit”, Lähde totesi elokuussa.

Investointien maksua on puolestaan hidastanut nopeasti nousseet tuotantopanosten hinnat. **JUHANI REKU**

Maitotila lähtee toiseen vuoteen hyvillä mielin

Alkutaival vaati tarkkaa taloudenpitoa, fyysistä kuntoa ja uuden oppimista

Karstulalaiset **Outi** ja **Tero Lahti** juhlistivat maidontuotannon aloittamista viime tammikuussa Helsingissä Valion uusien tuottajien kokoontumisessa, missä Maaseudun Tulevaisuus tapasi heidät.

Nyt takana on ensimmäinen kokonainen vuosi maitotilan ohjaksissa.

”Hyvin on alkanut, hyvällä fiiliksellä lähdetään vuoteen 2013”, Tero Lahti sanoo.

Vaikea kasvukausi ei näyttänyt Karstulassa kaikkein pahimpia puoliaan ja lähes kaikki vilja saatiin puitua.

”Rehussa huono kesä kyllä näkyy, näillä ei päästä huipputuotoksiin.”

Lahti on kuitenkin tyytyväinen, sillä karjan keskipoikimakerta on noussut. Lisäksi edellisen sukupolven rakentama navetta on vihdoin täysipainoisesti käytössä ja hiehoja riittää myyntiinkin.

Arki muuttui kokonaan

Farmaseutin työstä apteekista lypsyhommiin siirtynyt Outi oppi nopeasti hoitamaan robottinavettaa.

”Hyvin on mennyt. Hoidan aika pitkälti navettaa itsekseni. Ei ole hinkua tilan ulkopuolelle töihin.”

Aamu- ja iltanavetoiden välillä emännän aika kuluu pitkälti lasten kanssa.

Arki on varsin toisenlaista kuin runsas vuosi sitten. ”Suurin muutos on... Kaikki”, hän naurahtaa.

”Ei ole enää säännöllisiä lomia, eikä vapaita viikonloppuja. Tilipussikaan ei tule samanlaisesti kerran kuussa.”

Appivanhemmat saavat uusilta yrittäjiltä kiitosta.

Heidän ansiostaan on järjestynyt tärkeää vapaa-aikaa ja lomien pitokin on onnistunut hyvin.

Robottinavetassakin ruumiillista työtä

Paljon muuttui, mutta yllätyksiä on tullut vähän. Niistä yksi oli Outille työn fyysinen raskaus.

”Ajattelin pääseväni apteekin tiskillä vaivanneista niskahartiavaivoista eroon ruumiillisessa työssä.”

Ensimmäisinä kuukausina hartiat kuitenkin menivät niin jumiin, että hän heräsi usein kädet puuduksissa aamulla.

”Fyysistä työtä on yllättävän paljon, vaikka robotti lypsää. Tottuminen vei aikaa, mutta enää oireita ei ole.”

Kulunut vuosi on ollut jatkuvaa oppimista.

» Ensimmäinen vuosi on ollut tiukkaa, koska on kovat velat ja kaikki tuet tulevat tavallaan myöhässä.«

OUTI JA TERO LAHTI

”Koko ajan tulee uutta. Tässä huomaa, kuinka valtavan laajaa osaamista maatalousyrittäminen vaatii.”

Toiveena talouden tasoittuminen

Tulevalle vuodelle yrittäjillä ei ole suuria suunnitelmia.

”20 hehtaarin salaojitus on mielessä, se on varmaan isoin juttu”, Tero tuumaa.

Tarkoitus on myös lisätä palkokasvien viljelyä, jotta valkuaista saataisiin omasta maasta ja mieluiten typensidonnan kautta.

”Se olisi paitsi taloudellisempaa, myös ekologisempaa.”

Kokeeksi hän aikoo kylvää puhdasta sinimailasta, jota voisi käyttää tarvittaessa appeessa valkuaislisänä.

Toiveena on, että toinen vuosi sukupolvenvaihdoksen jälkeen on taloudellisesti ensimmäistä helpompi.

”Ensimmäinen vuosi on ollut tiukkaa, koska on kovat velat ja kaikki tuet tulevat tavallaan myöhässä. Ensi vuonna näkee paremmin, miten talous alkaa oikeasti rullata”, yrittäjät toteavat.

Energiaratkaisut kiinnostavat

Tammikuussa isäntä mainitsi haaveikseen tuulimyllyn ja biokaasun. Vuoden kuluessa tila on jo lähtenyt mukaan kahteen energiaan liittyvään projektiin.

Navetan katolla on tuulimittari, jonka tulokset kertovat aikanaan, olisiko tuulimyllyn rakentamisessa järkeä.

Toisessa projektissa selvitetään tilan energiataseita. ”On mielenkiintoista ja hyödyllistä nähdä, mihin sähkö oikeasti menee.” **TERHI TORIKKA**

MARKKU VUORIKARI

Tero ja Outi Lahti juhlistivat maidontuotannon aloittamista vuosi sitten Valion järjestämässä tilaisuudessa.

Sikaloilla taas synkkä vuosi

Suomalaisen sikaketjun vaikeudet eivät hellittäneet vielä vuoden 2012 lopullakaan.

”Porsashomma keikahti käsille syyskuussa. Tavaraa ei ole saanut kaupaksi, joten paikat ovat täynnä eikä raha kierrä”, ilmajokelainen **Tero Ojala** manaa.

Hänen mielestään ongelman ydin on kankea markkinatalous.

”Euroopassa hinta kävi jo reilusti korkeammalla, mutta meille muutokset tulevat liian hitaasti.”

MTK:n sikajaoston puheenjohtajana toimiva Ojala toteaa, että jo muutaman kuukauden paremmalla hinnalla olisi parannettu tuottajien ahdinkoa reilusti.

”Luulen, että pärjäisimme paremmin, jos menisimme mukaan Euroopan sykleihin.”

Nyt oman tilan talous näyttää paperilla kohtuulliselta, mutta kassavaje on kova. ”Mitään ei saa hajota tai mennä pieleen.”

Ojalan epäilee, että kukaan sikatuottajista ei ole tehnyt tulosta vuonna 2012. ”Tämä on ollut vaikeampi vuosi kuin mikään aiempi.”

Jatkuvasti veitsen terällä

Ojala veikkaa, ettei sika-alalla päästä juuri plussalle ensi vuonnakaan.

”Voi se olla kuitenkin parempi vuosi, uskon niin.”

Tuottaja on tyytyväinen, että teurastamot ovat havahtuneet kotimaisen raaka-aineen merkitykseen.

Atrian uusi hinnoittelu tasoittaa hänen mukaansa tilojen välisiä eroja, ja ottaa myös yhdistelmäsikalat positiivisesti huomioon.

”Peltojen hinnat eivät ole niin villit kuin vuosi sitten ja vuokrataso on ehkä hieman laskenut”, Ojala pohtii vuoden 2012 hyviä puolia.

Tulevaisuudessa häntä houkuttaisi lihasikalan rakentaminen.

Tilalla on nyt 220 emakkoa ja 400 lihasikapaikkaa. Välitysporsaat menevät naapuritiloille. ”Loppukasvatuksessa samalla tilalla olisi selviä etuja.”

Tässä taloustilanteessa rakentaminen ei kuitenkaan ole vakavasti harkinnassa, vaikka Atria juuri lupasikin investointilisää.

Ojala arvioi, että sikatalouden tulevaisuuden suurimmat uhkat ja samalla mahdollisuudet liittyvät ympäristöpuoleen.

”Miten esimerkiksi separointi kehittyy ja ravinteiden hyötykäyttö helpottuu. Lietteen kuljetus pitkälle ei ole järkevää, eikä biokaasuun voi luottaa.” **TERHI TORIKKA**